

ה. ד. נומברג

(במלאות עשר שנים למותו)

עצמו. הוא הוא האיש שהגורל סבב עליו כרי רגע תיבת-המולות לגלגלו לתתום, שיימחה שוורו; יום יום כאותה המספרת שאומרת: הרי, בעי-צם, מתי מכבר, השלג, כסמל השלמה ומיתה, לא זו בלבד שהוא כמסגרת הנאותה לגיבוריו, אלא ידן השכילה ביותר בציורי-נוף כשענונים יום חורף ושלג, או או נתגלתה כיד אמן וציורו מלאכת מתשבת. צא וראה, מה היו-רים לעומתם ציורי האביב שלו.

הוא אהב את שופנהויאר. ספריו היו לו בני-לוויה נאמנים. פעם אחת מצאתי ספר מספריו מתחת לכרי: אמר לי ודיברו חד וקצר:

— ספר זה צינן אותי היום במעט.

שאלתי דרך ליצנות:

— הבאמת היית חמום כל כך?

השיב:

— כן, שתיתי מעט, השתטיתי מעט, וכתרגימה — טעמתי מה משור-פנהויאר.

והתשובה לא היה בה מן הכריחה. כפל פנים היה בו — מכאן, איש חיים, איש היום ומנעמותיו, מכאן איש שספקנותו מכרסמתו בתולעה. איזה הפק האמיתי? פרישמן שאמר את האמירה החריפה: נומברג הוא איש המהיכא-יתית. אולם באמת לא היה איש המהיכא-יתית על דרך של עשייה והנכה לכאן ולכאן, היה כו רוב עקשנות וחריפות שלא לרצות במה שלא רצה וערה לכך גם נעימת-הפולטום הנמצאה שלו. התנגשו בו שני כוחות יריבים — הרצון לחיים, הלעג לחיים.

התשובה האמיתית ניתנה בסיפורו שלו על האלקים השוחק וזוכה כאחת. עיקרו באגדה מאגרות הודו על אל של דרפרצופים, שמחצית פניו האחת שוחקת ומחצית פניו האחרת בוכה. הרי נוסף ברג הספקן, איש-הפולטום העוקץ — מחצית הפנים השוחקת, הלועגת; הרי נומברג הניבט בעולם של לבנו-נית וכולו נהייה וכיסופים — מחצית הפנים הבוכה, החומלת.

ד.

הוא כתב שיר קטן ונאמר בו:

לאך זיך אוים מיין וועלט

פיט האק און פאק

אוי, אוי, אוי וועה, הא, הא

רוב קוראיו שמעו את החא-הא

שלו ונבלע באזנם האוירי שלו

יואל מסמבונים

א.

בשוטט עתה עמי על לובן הנייר נזכר לי היום, יום הבשורה המרת, שהגיעה מאותה וילה באוטווצק: נומברג איננו, והיום יום כולו לובן, לובן שלג. אנו, קצת ידידי הקרובים, יצאנו לאוטווצק וראשית הרגשה שבנו היתה: אדם נפל בשלג. הרגשה זו נטע בנו ממיא, בפה עלינו ממיא רותב השטח הלכן ותריוק שטסביב לוילה.

אזכור: כשפתחנו את הדלת וראינו את הדמות הקטנה ועיניה פקוחות, ירוקות, כמראה זכוכית ומסגרתה לובן, אמר מישתו: מיתה כזו היתה יאה לו — יום חורף, עינים פקוחות ומסביב שלג.

ב.

נומברג, זו הדמות הקטנה, הגרי-מית שעיניה כמראה הזכוכית והן כמכוסות אד של צחוק צרוד, שצלי-לו כצליל-פת, כצליל כלי-נגעש, והוא כאילו מנהיד את מוחו החריף, הפיקח-פיכת — אין עיטור-סמל יפה לו בעיטור-שלג.

כל הניבו היה בשלג קר, חרישי ועיקר-הניבו, שהשיתו גם בדמויותיו — המות. נאזין להגינם ושיחם של גיבוריו ומת נשמע? הרי בנדר קמוטי-המצח, הויה-אינטליגנט רצועה, שהכזיבתו דרך חייו, והוא יושב כולו זעף מרירות ומחטט בכשלונותיו וסור פו הכרה, כי אותו העולם הלכן, העי-לם הרחוק, שאינו מושג, היא-היא האמת. לאמור: אין אמת אחרת מן האמת כאותו השלג שאין לו ראשית ואין לו אחרית.

הוא הוא, בנדר, ההוגה השקור שונה בעולמות הרחוקים, הלכנים, גלגלו האתר, שורצוואלד, החולם על אהבת-נצה בהרים וסופו של החלים כסופו של טיולו — האוהב משוטט בשעות-ערביים, ערבי-חורף עדינים, כולו שקוי מתיקות של ערב חורף ודמות אשה ובעצם המתיקות בא הגורל ומסובב כהרף-עין את תיבת-המולות והוא, שורצוואלד, מתגלגל במדרוני הר לעומק הרחוק והלכן והשלג מוחה עקבותיו.

ומה דברים נשמע בספר אחות לאחות סיפור-וירוי על דרך חיים רכי-מדויים ותשובת האחות השומעת — היא משימה בקבוק ציאנקאלי מתחת לכר הלכן ושוב — המות במסגרת הלובן.

ג.

בנדר, פליגלמן, שורצוואלד — הרי שרשרת דמויות, נושאים, והם נומברג